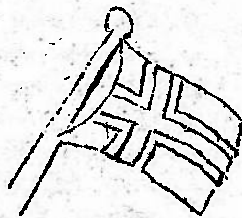

FRITT LAND

Nr. 27 - 2. årg.

Mandag, 5. mars 1945.

TANKER OM KRING BEFRIELSEN.

7. Endringer i Grunnloven.

Det norske folk står enige og sælet om det program, at Grunnloven av 17. mai 1814 skal danne grunnlaget for vår framtidige utvikling. Det eksisterer, bortsett fra H.S., intet politisk parti og ingen politisk gruppe som har på sitt program så vidtrekkende forandringer i statens eller samfunnets organisasjon, at Grunnloven av den grunn må endres. Dette gjelder så vitt en kan forstå også kommunistene. Det er høyst naturlig, at det må være slik. Grunnloven er ikke bare sprunget ut av det norske folks smertelige erfaringer under et mange hundreårig fremmedvalde, som det meste av tiden også var et ønvelde. Men det lykkedes Riksforsamlingen på Eidsvoll i en moderne brukbar form å gi uttrykk for norsk livs- og samfunnsyn slik som det fra gammel tid av hersket i Norge. Derfor ble Grunnloven det norske folkets åndelige eiendom.

Detto hindrer oss ikke i å ønske visse endringer i stats-skikken. Den historiske utvikling under unionskampene førte med seg en underkjønnelse av den utøvende mækts betydning for stats- og samfunnslivet. Regjeringens handlingsfrihet er blitt beskjæret og Stortinget har ikke bare grepet inn i men tildeis også overtatt rent administrative gjøremål. Vi fikk et Stortingskomite-styre, som var meget uheldig. Det er neppe for sterkt å si, at det overveiende flertall av folket ønsker en ny stats-skikk med handlingsdyktige og ansvarbevisste regjeringer. Men for å oppnå dette er det ikke nødvendig å forandre Grunnloven; det er bare den konstitusjonelle praksis som må endres. Den konstitusjonelle praksis i løpet av de siste 60-70 år bygget på det axiom, at Stortinget var nødankret i færens stund. Men hadde Norge i 1940 ikke hatt andre nødankre hadde vår stilling idag vært forsvillet. Regjeringstøtten har vist oss, at Kongen og regjeringen også er nødankre, og gode nødankre, at også de representerer det norske folk. Ved de forhandlinger presidentskapet på vegne av Stortinget førte med tyskerne, er det norske folk blitt en meget sværtfull men også en høyst verdi full erfaring rikere. Etableringen av en sterkere og friere regjeringssmyndighet vil ikke svekke folkestyrets ide og ikke gjøre vår stats-skikk mindre demokratisk, så lenge Stortinget beholder sin kontrollende myndighet og så lenge regjeringen må ha Stortingets tillit. Alle stats-institusjoner er og skal føle seg som representanter for folket.

Det er også stor stemning for enkelte andre endringer av mindre dyptgående natur, a) å senke stemmerettsalderen fra 23 til 21 år b) hvor det er uklart om valgernes standpunkt å gi regjeringen adgang til å appellere til folket ved å oppløse Stortinget og utskrive nye valg, for på denne måte gjennom fast stats-skikk å utdype folkestyrets ide. Også andre endringer har vært på tale menn og menn imellom. Selv om en hurtig avgjørelse av disse spørsmål er ønskelig er en øyeblikkelig avgjørelse ikke absolutt nødvendig. Spørsmålet om senkningen av stemmerettsalderen må dog erkjennes å stå i en særstilling, fordi det er det eneste rimelige og rettferdige et flest mulig av hjemmefronten, soldatene og sjøfolk får adgang til å stemme allerede ved første valg etter befrielsen. At de, som har stått i brodden for Norges frihetskamp, får være med om å bestemme retninglinjene for framtidens Norge er så selvsagt, at det ikke trenger noen nærmere begrunnelse. Av denne grunn behøver en ikke å innkalle noen "grunnlovs-givende forsamling", en foranstaltning som forøvrig ikke løser spørsmålet, fordi stemmerettsalderen ved dette valg også måtte være 21 år. Med grunnlag i konstitusjonell nødrett måtte allerede første stortingsvalg etter befrielsen kunne bygges på stemmerettsalderen 21 år, iallfall hvis høyesterett i en betenkning, innhentet i samsvar med Grl. § 83, finner dette

tilstøtelig. Noen "grunnlovs-givende forsamling" blir ikke innkalt. Det er ikke bare nødvendig, men det norske folks krefter og vilje blir etter befrielsen konsentreres om andre oppgaver og blir ikke splittet ved en bred grunnlovsdiskusjon. Næring: en slik forsamlings valg eller forhandlinger.

En streng fastholden av reglene i Grl. §112 vil medføre, at grunnlovs-endringer først kan vedtas av Stortinget etter 2net valg etter befrielsen. Ifølge den konstitusjonelle nødrett må det nyvalgte Storting kunne behandle og vedta de nye forslag, hvis de er kunngjort på forsvarlig måte før valgene, selv om de ikke er fremsatt på 1ste eller 2net ordentlige Storting etter et nytt valg. Vi må overhodet ved befrielsen vise forståelse av stundens krav og la det komme dem, uten å komplisere en på forhånd meget vanskelig situasjon mere enn nødvendig, og skape nye umommentar til tillegg til de som allerede er der. Vi har vært felles grunnlag Grunnloven, og med den som et sikkert utgangspunkt skulle et politisk modent folk som det norske, uten vesentlige vansker kunne greie situasjonen.

Hermed slutter behandlingen av de oppgaver befrielsen stiller oss. Ved denne gjennomgåelse er de finansielle problemer ikke berørt. De er jo igrunnen også i sterkere grad knyttet til etterkrigstiden enn til selve befrielsen. Vi har heller ikke i Norge idag tilstrekkelige holdpunkter for en bedømmelse. I tidertid må vel så meget kunne sies, et så mistroste, som en etter tyskernes herjinger i landet kunne være tilbøyelig til å se på spørsmålet, behøver vi ikke å være. Men det krever generasjonens hardt arbeid for å bringe finansene på foten igjen. Det hadde vært interessant å dvale litt utførlig ved de kulturelle problemer. De har spillet aktivt med i frihetskampen og kommer til å spille en stor rolle ved framtidens gjenoppbyggingsarbeid. Det er et faktum et det i første rekke var de intellektuelle (lærerne, prestene) som gav retningslinjene for hjemmefronten og talte de hardeste slag. Det var vår gode folkeskole som var betingelsen for at kampen ble en folkebevegelse. Nazi-propagandaen strandet på svundne generasjoners kulturelle arbeid. Det er livsviktig for vår framtid, at det kulturelle arbeid fortsetter, slik at vi alle bedre og bedre kjønner og forstår det samfunn vi tilhører og i stadig sterkere grad er i stand til å fylle de oppgaver som en folkestyrt stat stiller sine borgere like overfor. Det å være fri-bare medlem av en folkestyrt stat er en høyere livsform enn å være trollet i en nazistisk. Trollet gjør sin plikt bedre, jo mindre han vet og forstår. Vi vil ikke ha noen "kulturpause".

FRÅ HJEMMEFRONTENS LEDELSE.

Til innkalt AT-jenter!

Husk ordren fra H.L.: DU SKAL IKKE MÖTE TIL SESJON! DU SKAL IKKE MÖTE TIL TJENESTE! - (fjo tok guttene hardeste støyten, får skal jentene holde fronten like fast som guttene i de mobiliserte årsklasser gjorde. Det er en plikt og en æressak.

Kvinnelig AT er en nazistisk institusjon og står under ledelse av nazister. De bestemmer hvor du skal sendes hen, hva du skal lære og hva du skal gjøre. Nazi-propagandaen forteller deg at kvinnelig AT er nødvendig for å skaffe bændene arbeidshjelp. Dette er ikke riktig. Det er nå tusenvis av ledige jordbruksarbeidere og jordbruket vil bli best hjulpet ved at denne arbeidskraft blir brukt i landets interesser.

Ingen god nordmann vil ta mot hjelp av AT. Det er gitt parole om det. AT vil derfor bare bli benyttet av tyskere og nazister. I Nord-Norge måtte de bistå fienden med den skjendigste krigsforbrytelse som har vært

gjort mot vårt land. Du må være forberedt på at noe slikt kan gjenta seg.

AT smaler ungdommen i leirer. Er du klar over hvor farlig dette er i Ar. Når som helst kan krigen blusse opp her i landet også, og hva vil det da bety med slike jontelefrer som tyskerne og quilsingene har myndighet over? Dere kan bli tvunget til å gjøre tjeneste for fienden, med soldatforpleining og i lasarettene, mens guttene står på den andre siden i våre hjemmestyrker og sammen med de soldatene som kommer utenfra for å hjelpe til med å befri Norge. Den situasjon må dere ikke komme i! Nøkt å ha noe med kvinnelig AT å gjøre!

FRA HJEMMEFRONTENS LEDELSE.

Fienden har gjennom nazistiske tjenere med Jonas Lie og Aftenpostens redaktører i spissen åpnet en uhyggelig løgnpropaganda mot den norske forsvarsmakt og krigsføringen. Man forsøker å forvirre den norske befolkning ved å blande sammen hjemvendte frontkjempere og gamle forbyrderes bankrøyerier, plyndringer og voldtektforbrytelser på den ene side og krigshandlinger foretatt av den norske og allierte overkommendes ordre på den annen. En slik sammenligning av Kronprins Olavs og general Hæisteens tropper med sønnens verste bunnfall har til hensikt å unndra Hjemmestyrkene den støtte de har i sivilbefolkningens godvill.

Vi finner det derfor riktig å gi følgende redegjørelse:

I. Krigsviktig sabotasje skjer etter ordre fra Forsvarets overkommando (FO.) De angrep som i dag blir gjort mot ikke krigsviktige sivile mål, blir arrangert av fienden eller foretatt av forbyrderbander som for største delen blir rekrutert fra nazistenes vepnede formasjoner.

Hjemmestyrkene (HS) som har organisert seg her hjemme til motstand mot fienden, er opptatt i den norske forsvarsmakt og tar alle sine militære ordre fra FO. Hjemmestyrkene har plikt til å utføre de militære oppdrag de får fra FO. I motsatt fall risikerer de å bli stillet for krigsrett på grunn av slapphet i krigsføringen.

Hjemmestyrkenes eneste oppgave er å medvirke ved frigjørelsen av landet, og alle ordrer tar sikte på å gjøre dens innsats så effektiv som mulig.

II. Angrepsmålene blir utpekt av FO etter grundige militære overveielser. Slagene skal ramme fienden på hans mest sårbare punkter.

Fordi alle hjemmestyrkene nå er underordnet FO nyter alle som har vilje og evne til den farlige kompen bak fiendens linjer, godt av det militære planleggingsarbeide som FO utfører.

Den alt overveiende del av den sabotasje HS nå utfører, står i sammenheng med det store transportslaget som foregår i Norge og utenfor landets kyster. Derfor hører man nå, med korte mellomrom om angrep på bensin- og oljelagre, på skipstønnsasje og på jernbanelinjer av spesiell betydning for fiendens gjennomgangsstrafikk. Kort sagt, alt som har med tysk transport å gjøre er stadig i faresonen for angrep fra HS, hvilket forbyrig ikke betyr at dette er det eneste punkt HS har som oppgave å ramme.

Ir sportsabotasjen er omhyggelig planlagt. Den setter inn der den rammer tyske militære interesser særlig hardt, samtidig som den forsøker å skåne den norske sivile sektor så langt det over hodet er mulig. Det kreves et godt kjennskap til hele den tysk-norske krigsøkonomi for å avgjøre hvilke mål som bør angripes i første rekke. Derfor er det av så stor betydning at alle - absolutt alle - hjemmestyrkene står under FO. slik at ingeh slag faller i luften eller rammer der de ikke skal. Vi har ikke råd til å la noe av den kostbare energi som Hjemmestyrkene representerer gå til spille.

III. Sabotasjen sparer norske verdier. Sett fra sivilbefolkningens side finnes det ingen billigere form for krigsføring enn sabotasjen. Sabotørene har ordre om å spare liv og norsk eiendom så langt det over hodet er mulig, og de følger ordren selv med den største fare for sitt eget liv. Sabotasjen kommer i stedet for bombeangrep, og selv de dyktigste flyverne kan ikke behandle skaden på samme måte som dyktige sabotører.

Tyskerne skal underminere veien Oslo - Drammen og har forespurrt hos norske entreprenører om de er villige til å påta seg arbeidet.

NYHETENE S O M D A G.

Vestfronten. I kanadiske armé holder nå på å rydde opp i Hochwal. Styrkene møter kraftig motstand fra tyske fallskjermtropper som forsvarer broen over Rhinen ved Wesel. På høyre fløy er det inntatt 5 byer. 9. amerikanske armé jager restene av den 15. tyske armé i retning av de fem broer over Rhinen som er inntatt mellom Duisburg og Wesel. Lørdag ble det meldt at Roermond og Venlo ved Maas var erobret. Det ble også meldt at Unchongitradbach og Wierson og Krefeld var inntatt. Allierte styrker fra 9. amerikanske armé nådde fredag Rhinen rett overfor Düsseldorf og inntok byen. Senere har de allierte nådd Rhinen på en rekke steder N og S for Düsseldorf. Broen i Homborg-distriktet er under bombekasterild, og i Düsseldorf har tyskerne sprengt i luften de tre broer som fører over Rhinen. Den fiendtlige motstand V for Köln viser tegn til å bryte sammen. Amerikanske styrker har også nådd Rhinen N for Köln; andre styrker står 3 km V for byen. Det er opprettet 3 nye bruodder Ø for Erft, og tropper nærmer seg Euskirchen V for Bonn. Zülpich ble erobret torsdag. Britiske tropper fra 1. kanadiske armé fikk lørdag føling med amerikanske tropper. - Lønger S er det opprettet et nytt bruodde over Kyll, N for Trier, som ble tatt fredag. Siden den nye offensiven på vestfronten begynte er det ialt tatt godt og vel 75.000 fanger. Blant de fanger som 9. armé har tatt er en oberst som nettopp var overført fra Norge og aldri hadde hatt berøring med det regiment han fikk kommando over. De fleste fangene var rekonesentor.

Østfronten. I Polen har russerne tatt Rummelsburg og Pollnow. Rummelsburg falt etter at et stort tysk motangrep var slått tilbake. Man ventet harde kamper i det russerne har identifisert friske tyske enheter. Fangene forteller at det er ordre at man for en hver pris må hindre russerne i å nå frem til Østersjøen. I de siste 14 dager er det senket 20 krigsskip og handelskip som skulle komme de isolerte tyske divisjoner til unnsetning. Over 1.000 russiske tvangsarbeidere i Dresden har fått tak i våpen og kommet fram til den russiske hær i Schlesia. De benyttet seg av den forvirring som oppsto etter det store bombeangrep, overmannet sine vakter og flikket inn i skogen hvor de kom over en stor mengde tyske våpen. De sprengte store tyske ammunisjonslagre, ødela en bro over Spree og et jernbanetog, og skadet en tysk bilkorv. Til slutt rettet de et vellykket angrep mot de tyske tropper i de bakre linjer ved fronten.

Finland. Den finske regjering har avgitt en formell erklæring om at landet er i krig med Tyskland. Erklæringen er datert 1. mars, men det framheves at Finland har vært i krig med Tyskland siden 15. september fjor da tyskerne angrep Høglund. Det tilføyes at de militære operasjoner i det nordlige Finland fortsettes.

Italia. Det meldes at italienske tropper i 8. armé med bistand av partisaner under en vellykket lokal framrykning inntok flere tyske stillinger, tilføye tyskerne mange tep og tok nesten 200 fanger. På midtavsnittet har 5. armés styrker forbedret sine stillinger. Allierte fly har angrepet et oljeopplag nærheten av Venezia. Også Brennerbanen og mål i Jugoslavia er angrepet. Nat til torsdag ble det foretatt en raid på an av byene i Dodekaneserne. Troppene ble understøttet av ild fra krigsfartøyer.

Flyangrep. Britiske bombefly rettet søndag ettermiddag et kraftig angrep mot skiftetomter i Wanne-Eichel i Ruhr. Tunge amerikanske fly var søndag over mål i Ulm og andre steder i Vest-Tyskland. Natt til søndag angrep britiske fly Dortmund-Ems-kanalen og mål i Kamen og Dortmund. Natt til søndag var mosquitos over Berlin for 12. gang på rad. Lørdag var 1.000 tunge amerikanske fly over Tyskland og angrep oljefiniferter og skiftetomter i Chemnitz. Fra daggry lørdag til kl. 7 søndag morgen var det fiendtlig flyvirksomhet over England. Det meldes om skade og ofre. Tyske fly angrep Storbritannia natt til søndag for 1. gang på 9 mndr. Et fly nådde fram til Stor-London. 6 tyske fly ble skutt ned.

Norge. Svenske aviser forteller at 16. februar sank en tysk ubåt under øvelser i Byfjorden i Bergen. Den skulle eksperimentere med forskjellige nye fonredninger. Foruten besatningen var det 22 eksperter om bord. Tyskerne hi skrytt av at ubåtvisksomheten skal forsterkes. Ubåter med V-våpen skal sendes mot England og amerikanske byer. Selv om Tyskland nedkjempes skal de tåne fienden alle eler med ubåter at de skal drikke frøden fra Norge.